

2016

Úvod

Množství a frekvence mediálních interpretací historických témat formou dokumentárních filmů, televizních pořadů, audiovizuálních prezentací na sociálních sítích, studijních materiálů pro školy různých typů, ale i rádoby „čtivě“ podávaných informací o historických osobnostech či událostech v nejrůznějších přílohách celostátních deníků aj. v současné době neustále roste. Cílem je vedle využití často atraktivních témat pro zvýšení prodejnosti či sledovanosti mnohdy i poctivě míněná snaha o zaplnění tzv. „bílých míst“, a to zejména z oblasti novodobých dějin. Nezřídká se ovšem za deklarovanou snahou o zvýšení informovanosti čtenáře či diváka skrývají ryze propagandistické záměry v oblasti formování veřejného mínění a vytváření cíleně zkresleného či zcela falešného obrazu zejména nedávné minulosti, sloužící k ideologickému ovlivnění širokých vrstev populace.

Připravovaný cyklus konferencí s názvem „Média a dějiny“ usiluje o posouzení výše uvedených skutečností a poskytnutí prostoru k široké diskuzi tvůrců (producentů, scénáristů, režisérů, historiků) i představitelů cílových skupin (učitelů dějepisu, studentů, veřejnosti) k dané problematice. Jak samotné konference, tak i následná publikace jejích výsledků přispějí ke zvýšení mediální gramotnosti a poukáží na možnosti odideologizování a zkvalitnění mediální interpretace historických událostí v oblasti výchovy a vzdělávání.

Program

1. den

9. 11. 2016 přednáškový sál
projekční sál
- 09.00–12.30 Prezentace účastníků
projekce vybraných snímků
- 12.30–12.45 Zahájení

Totalita v dějinách střední Evropy ve 20. století a její zobrazení v současných vizuálních médiích

- 12.45–13.30 Monika Horsáková: Obraz a média
projekce vybraných snímků
- 13.30–14.15 moderovaný panel na téma Spolupráce historiků a filmařů: Mečislav Borák, Josef Albrecht
projekce vybraných snímků
- 14.15–14.45 Jiří Suk: Labyrintem revoluce
Náhradní program - Monika Horsáková: Edukace tvorbou
projekce vybraných snímků
- 14.45–15.15 Přestávka

Média ve výuce

- 15.15–15.45 Petr Šimíček: Moderní dějiny.cz – tvorba výukových dokumentů a jejich využití ve výuce dějepisu
projekce vybraných snímků
- 15.45–16.45 Moderovaný panel na téma Vizuální a nová média ve výuce.
Hosté: Petr Šimíček, Monika Horsáková, Terezie Koláčková
projekce vybraných snímků
- 16.45–17.15 Jiří Sovadina: Využití fotografie v hodinách dějepisu
projekce vybraných snímků
- 17.15–18.35 Varšavské povstání – projekce filmu
projekce vybraných snímků
- 18.35–19.30 Moderovaná beseda k filmu. Host: Barbara Augustyniak-Papież, moderuje Maciej Ruczaj
projekce vybraných snímků

2. den

10. 11. 2016 přednáškový sál
projekční sál

Historie učitelkou života, nebo děvkou politiky?

- 09.00–09.45 Terezie Kolářková: Tři podoby propagandy
projekce vybraných snímků
- 09.45–11.15 Moderovaná beseda na téma Historie v médiích – objektivní, či falešný obraz dějin?
Hosté: Jiří Pernes, Jiří Kocián, Rudolf Žáček
projekce vybraných snímků
- 11.15–11.45 Přestávka
- 11.45–12.15 Jiří Hruška: Ukázková hodina
projekce vybraných snímků
- 12.15–13.15 Oběd

Velké dějiny vs. každodennost

- 13.15–14.00 Mikuláš Kroupa: Paměť národa a metodika sběru orální historie
projekce vybraných snímků
- 14.00–15.00 Moderovaná beseda na téma Význam prezentace všedního každodenního života společnosti.
Hosté: Jiří Knapík, Martin Štoll a Naděžda Morávková
projekce vybraných snímků
- 15.00–15.30 Přestávka
projekce vybraných snímků
- 15.30–16.30 Hokej!!! – projekce filmu
- 16.30–17.30 Moderovaná beseda s tvůrci filmu – Vladimír Kučera, Petr Jančárek
- 17.30–18.00 Petr Pánek: Centrum PANT

3. den

11. 11. 2016 pro přihlášené zájemce prohlídka Opavy

Filmové projekce

Varšavské povstání,

85 min. (Jan Komasa, Miriam Aleksandrowicz), Muzeum Varšavského povstání

První „non-fiction válečné drama“ na světě. Unikátní snímek, složený pouze z restaurovaných archivních záběrů z roku 1944. Snímek vznikl v Muzeu Varšavského povstání a Polsko jej v roce 2014 poslalo i do oscarového klání v kategorii dokumentárních filmů. Film, na němž se podíleli známí režiséři Jan Komasa a Władysław Pasikowski, kombinuje autentické restaurované záběry s fiktivním příběhem dvou kameramanů, kteří na pokyn velení Zemské armády zaznamenávají každodenní život bojujícího města. V kolorovaných a zvukovou stopou doplněných záběrech tak ožívají tváře účastníků událostí před sedmdesáti lety.

Hokej!!!,

58 min. (Petr Jančárek, Vladimír Kučera), ČT

Čeští hokejisté už v roce 1911 úspěšně na evropském mistrovství reprezentovali ČECHY, i když idea samostatného státu byla tehdy takřka chimérou. „...z těch hokejek by mohly být i kvěry...“ napsal v roce 1938 Jaroslav Seifert, když čeští hokejisté porazili na pražském mistrovství světa Německo. Hokejové události jara 1969 zase znamenaly definitivní konec snu o reformovatelnosti socialismu. Hokej v Čechách zkrátka nikdy nebyl jenom sportem – vždy měl ještě nějaký další rozměr: třeba jediného možného politického ventilu vůči vnucenému Velkému Bratřovi...

Neznámí hrdinové:

Vojtěch a František Klečkovi – dva bratři, dva agenti tajných služeb

V nejúspěšnější sovětské špionážní síti v nacistickém Německu tzv. Rudé kapele působili i dva čeští bratři Vojtěch a František Klečkovi. Vojtěch sloužil jako spojka, vozil z protektorátu různé doklady a dokumenty zpravodajského charakteru a ani nevěděl, pro koho přesně pracuje, vše šlo přes jeho bratra Františka. Síť byla nakonec odhalena, ale oba bratři se jako zázrakem zachránili. Teprve po válce se Vojtěch dozvěděl, že pracoval pro sovětskou rozvědku. Po únoru 1948 pomáhal přes hranice lidem, kteří prchali před totalitou, a stal se agentem americké CIC. Jeho bratr František skončil na druhé straně barikády jako agent StB.

Moje soukromá válka: Exodus

Josefova matka pocházela z Volyně a často svému synovi vyprávěla o tom, jak to na Ukrajině vypadá, když se muži chopí zbraní. V březnu 2014 Josef v televizi rozhořčeně sledoval tiskovou konferenci Lubomíra Zaorálka, na níž ministr zahraničí prohlásil, že česká vláda nebude nijak reagovat na žádost Volyňských Čechů o repatriaci, protože jejich strach z občanské války je jen zástěrkou pro ekonomickou emigraci. Josef se rozhodl pro své krajany něco udělat a umožnit jim cestu zpět do bývalé vlasti...

Příběhy železné opony:

Faust a Markétka aneb Asanace

Zatímco tisíce lidí se neúspěšně pokoušely dostat se z totalitního Československa na Západ, jiní k tomu byli komunistickým režimem donuceni. Manželé Čeřovští nikdy emigrovat nechtěli, chtěli žít doma. Ale režim se jich potřeboval zbavit. Zařadil je do tzv. akce Asanace a donutil k vystěhování. V roce 1984 jejich majetek naložili do kontejneru a poslali za železnou oponu. Čeřovští jej vzápětí následovali. Všechno ale začalo už v srpnu 1968...

Labyrintem revoluce:

A co s komunisty?

Co je příčinou komunistického comebacku na české politické scéně? Poslední snímek pětidílné série dokumentuje počátky budování otevřené demokratické společnosti v období od ledna do června 1990 a postoj společnosti ke KSČ a jejímu dědictví. Série vychází ze stejnojmenné knihy historika Jiřího Suka, oceněné Literou za knihu roku.

Dopisy z cely smrti

Jaký osud měla poslední slova obětí justičních vražd z padesátých let? Ti, kterým byla určena, na ně často čekali více než půl století. Dokument se pokouší přiblížit poslední okamžiky lidí odsouzených ve vykonstruovaných procesech k trestu smrti. Totalitní moc zabíjela bezohledně lidi všech profesí i různých společenských vrstev. Oběti přitom neměly žádnou říct někomu o svém osudu pravdu. Vše svěřily do dopisů, které však většinou k adresátům vůbec nedorazily. Zůstaly v archivech.

Mlynáři od Babic

Další fakta a svědectví o nikdy neobjasněné vraždě v babické škole. Represe, které rozpoutal komunistický režim v okolí Babic na Třebíčsku na začátku padesátých let, jsou považovány za jedny z největších od dob heydrichiády: více než sto odsouzených, z toho jedenáct k trestu smrti. Dokument natočený podle stejnojmenné knihy Ludka Navary a Miroslava Kasáčka přináší výpovědi pamětníků, historiků i do jeho vzniku nepublikované archivní materiály.

Přechodné adresy Jaromíra Šavrdy

Chartisté to měli v časech vrcholící normalizace hodně těžké. Velkou dávkou osobní odvahy přitom museli prokazovat především signatáři žijící daleko od Prahy. Ostravský novinář, spisovatel a chartista Jaromír Šavrda se odvážil postavit komunistické diktatuře v tehdejší baště strany a vlády. Ostrava proslula velmi tvrdým přístupem vůči všem projevům odporu. Jaromír Šavrda se ve vězení ocitl dvakrát. Bez ohledu na svůj špatný zdravotní stav v něm strávil celkem pět let a v pouhých 55 letech na následky podlomeného zdraví zemřel. Vysněného a netrpělivě očekávaného pádu totalitní moci se už nedočkal. Jednou z protagonistek dokumentu je jeho žena Dolores, jež s ním dvě desítky let snášela každodenní pronásledování a šikanu. Navzdory všemu si zachovala humor a nadhled.

Zločin jménem Katyň

Mezi tisíci obětí masového vraždění byli také občané Československa. Nová fakta a nové souvislosti hrůzných událostí, které do dnešní doby poznamenávají polsko-ruské vztahy. Snímek se vydává po stopách transportů polské inteligence a vojenské elity, které ruská totalitní moc vyvraždila, aby na mnoho dalších generací oslabil celý jeden národ. Málokdo ví, že mezi tisíci obětí masového vraždění v Katyni byli také občané tehdejšího Československa...

Lebka

Kdo byl muž zavražděný při masových popravách v Katyni? Stavební inženýr z Krakova, nebo lékař z Třince? Dokument o unikátním nálezu lebky jedné z obětí katyňské tragédie, který navazuje na film Zločin jménem Katyň. Snímek vychází z pátrání po identifikaci několika katyňských obětí, jejichž lebky se z různých důvodů ocitly daleko na západ od svých těl pohřbených v Katyni. Pracuje s důkazy a výpověďmi, které připomínají staré rány. Potvrzuje historickou zkušenost o tom, jak pracně je odkrývat vrstvy ideologických nánosů a obnažovat pravdu, která bolí, ale zároveň musí zaznít.

Začátek konce

Jestliže 21. srpen 1968 rozptýlil iluzi o reformovatelnosti komunistických idejí, pak stejný den o rok později veškeré iluze o komunismu definitivně pohřbil. Toho dne ještě zdánlivě nebylo vše ztraceno: vůdčí osobnosti „pražského jara“ stále disponovaly významnými posty i sympatiemi národa. Jejich jména skandoval toho dne v ulicích dav manifestující světu odpor proti okupantům. Strana ve své nevyzpytatelné moudrosti povolala policii, vojsko i milice a Češi zmasakrovali Čechy. Výsledkem byli mrtví, desítky zraněných na těle a miliony na duši. Tímto dnem začala nejtvrďší normalizace a totalita, legalizovaná tzv. pendrekovým zákonem, pod kterým jsou tři podpisy: Svoboda, Dubček, Černík.

Holocaust: 3. díl – Za hradbami ghatt

Závěrečná část dokumentární trilogie o osudech Židů v Česku. Snímek, jehož průvodcem je Martin Šmok, nás provází peripetemi, kterými procházel vztah Čechů a Židů v druhé polovině minulého století.

Krok do prázdna Jana Masaryka aneb Dokonalý zločin

Málokterý český osud je tak svázán s osudem vlasti jako osud Jana Masaryka. Právě jeho tragická smrt ro mnohé znamenala definitivní konec demokracie v Československu. Dokument přibližuje nejen poslední okamžiky Masarykova života, ale usiluje i o současný pohled na jeho působení ve službách československé diplomacie, na jeho rodinné vazby, povahu a podíl na dramatických historických událostech spojených s moderní historií země.

Ta naše povaha česká – Popírači holocaustu

Kdo chce rehabilitovat fašismus a zpochybňovat utrpení druhé světové války? Ulice českých měst stále častěji okupují extremisté a neonacisté. Ke svým provokacím využívají výročí Kříšťálové noci, výročí transportů o ghatt, Dne památky obětí holocaustu. Mezi guru pravicových extremistů přitom patří lidé, kteří se existenci jedné z nejostudnějších a nejkruťějších událostí v dějinách pokoušejí popřít. Tzv. popírači holocaustu...

Jan Zajíc – pochodeň č. 2

Krátkometrážní dokument věnovaný tragickému příběhu Jana Zajíce. Příběh následovníka Jana Palacha emotivně rozkrývají jeho sourozenci Marta a Jaroslav, kteří s časovým odstupem nahlíží na čin svého bratra a přibližují dobu lámaní charakterů lidí. Dozvíte se také, jak Janův čin ovlivnil jejich budoucnost v normalizačním Československu.

Sudety, protrhnout vrstvu lhostejnosti

„Zapomenout na válečné události není možné, je však možné odpustit. A od odpuštění už je jen kousek ke smíření,“ říká jedna z hrdinek krátkometrážního snímku. Film se zaměřuje na poválečné vyhnání Němců z Československa optikou tří pamětnic – Liselotte Židové, Marlene Wetzel Hackspacher a Helgy Heller. Sdíleným pocitem je u všech tří žen nepochození důvodů vyhnání, odsouzení kolektivního obvinění Němců a smutek ze současného schvalování odsunu v Česku

Listopad 89 očima Jana Urbana

Sametová revoluce a události, které po ní následovaly očima novináře, disidenta a jednoho ze zakladatelů a lídrů Občanského fóra. Jan Urban se mimo jiné pokouší o kritickou reflexi osobnosti Václava Havla a jeho listopadové i polistopadové role v české společnosti.

Paul Wilson – normalizace očima cizince

Kanadský hudebník, překladatel a spisovatel Paul Wilson v krátkometrážním snímku líčí své zážitky a postřehy z doby šedesátých a sedmdesátých let 20. století, kdy žil v Československu. Nevšední podání cizince přiblíží divákovi nejen praktiky normalizačního režimu, ale obohatí jej o cenný pohled zvenčí. V závěrečné části dokumentu Wilson vzpomíná na svůj život v Kanadě po vypovězení z ČSSR, popisuje svou pomoc české nezávislé kultuře vydáváním desek The Plastic People of the Universe nebo překládáním československé literatury.

Zapomenuté transporty: Lotyšsko

Dokumentu se věnuje transportům Židů a Židovek do ghetta v lotyšské Rize a do tamějšího lágru Salaspils, o němž se mluví méně často než o jiných pracovních, koncentračních a vyhlazovacích táborech. V roce 1942 do něj bylo deportováno na tři tisíce lidí z Čech a Moravy, mužů, žen a dětí. V dokumentu vypovídají přeživší z Československa, Německa a Rakouska, kteří dnes žijí na různých kontinentech. Vzpomínky deportovaných nepatří pouze dnům naplněným smutkem a krutostí, ale i přátelství či láskám. Paměti zpovídanych tak skládají mentální mapu, na níž se nepolarizuje zlo a dobro, ale kde se tyto kategorie proplétají ve vztahu k lidským charakterům, národnostem a k jejich životním motivacím.

Organizační výbor

Kontaktní osoby:

Ing. Josef Vícha, josef.vicha@fvp.slu.cz, tel.: 553 684 836
Bc. Dagmar Hertlová, dagmar.hertlova@fvp.slu.cz, tel.: 553 684 180

Organizační výbor:

Předseda: Prof. PhDr. Rudolf Žáček, Dr. (Fakulta veřejných politik, Ústav středoevropských studií)

Místopředseda: Prof. PhDr. Irena Korbelářová, Dr. (Filozoficko-přírodovědecká fakulta,
Výzkumné centrum pro kulturní dějiny Slezska a střední Evropy)

Tajemník pro organizaci:

Ing. Josef Vícha (Fakulta veřejných politik, děkanát)

Sekretářka: Bc. Dagmar Hertlová (Fakulta veřejných politik, Ústav středoevropských studií)

PR: Mgr. Marek Cetkovský (Fakulta veřejných politik, děkanát)

Členové: Prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc. (Fakulta veřejných politik, Ústav středoevropských studií)
Mgr. Monika Horsáková (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav bohemistiky a knihovnictví,
oddělení audiovizuální tvorby)
Ing. Petr. Jančárek (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav fyziky)
Mgr. Martin Petrásek (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav fyziky)
Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D. (Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Institut tvůrčí fotografie)
Mgr. et Mgr. Kateřina Tvrdá, Ph.D. (Fakulta veřejných politik, Ústav středoevropských studií)

Místo konání Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik
Bezručovo nám. 14
Přednášky: Místnost C312
Projekce: Místnost C308 a C309

GPS: 49°56'9.482"N, 17°53'49.919"E (49.9359672N, 17.8971997E)